

освіти і підвищенню кваліфікації працівників Бібліотеки, застосуванню можливостей інтернет-технологій, організації фонду електронних документів, оптимізує використання читачами інформації на традиційних та електронних носіях.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Алешин, Л. И.* Автоматизация в библиотеке : учеб. пособие. Ч. 1. / Л. И. Алешин. – М. : МГУКИ, 2001. – 176 с. – (Серия «Современная библиотека» ; вып. 14).
2. *Алешин, Л. И.* Автоматизация в библиотеке : учеб. пособие. Ч. 2. / Л. И. Алешин. – М. : МГУКИ, 2001. – 144 с. – (Серия «Современная библиотека» ; вып. 14).
3. *Давыдова, Н. Р.* Фонды электронных документов в библиотеке / Н. Р. Давыдова // Научи. и техн. б-ки. – 2005. – № 2. – С. 60–65.
4. *Земсков, А. И.* Электронные библиотеки : учеб. пособие для студ. ун-тов и вузов культуры и искусств и других учеб. завед. / А. И. Земсков, Я. Л. Шрайберг. – М. : ГПНТБ России, 2003. – 92 с.
5. *Костенко, Л.* Бібліотеки та інформаційні ресурси в сучасному світі науки, культури, освіти та бізнесу : підсумки 11-ї міжнар. конф. «Крим–2004» / Л. Костенко // Бібл. вісн. – 2004. – № 4. – С. 39-45.
6. *Покликання університету* : зб. наук. пр. / відп. ред. О. Гомілко. – К. : РІА «Янко» ; Веселка, 2005. – 304 с.

УДК 027.7:378.6:37](477.46-21)УДПУ

Т. В. Григоренко, канд. філолог. наук, директор наукової бібліотеки Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА УМАНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ: СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ

Висвітлюється діяльність бібліотеки Уманського ДПУ ім. П. Тичини за сучасних умов, коли глобальна інформатизація, підвищення ролі знань вимагають розглядати бібліотеки ВНЗ не лише як складову інформаційної системи, а й як науково-навчальний підрозділ. Перспективи розвитку та зміни в діяльності університетської Книгозбірні оцінюються через призму трансформацій в українській освіті.

Ключові слова: *Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, науково-інформаційний центр, комплектування, фонд, модернізація, інформаційна культура.*

Більшість стратегічних завдань у підготовці вчителя ХХІ століття тісно пов'язані з діяльністю бібліотеки ВНЗ як важливої ланки навчального та наукового процесів. Саме бібліотека університету є найважливішою творчою лабораторією, від її ресурсів та послуг залежить якість, зміст навчання та наукових досліджень. Вона є навчальним та культурно-просвітницьким структурним підрозділом й Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Нові умови суспільного розвитку потребують змін у підготовці до реалізації можливостей професійної діяльності спеціалістів, підвищують вимоги до якості освіти, її інформаційного супроводу, вимагають навчальних програм високого професійного рівня та відповідної методики викладання, діагностики професіоналізму фахівців усіх категорій, запровадження сучасних технічних засобів передачі інформації. Усі завдання сучасної освіти спрямовано на вирішення проблеми подальшої модернізації.

Однією з передумов входження України до єдиного європейського освітнього простору є досягнення системою вищої освіти основних цілей Болонського процесу: побудови Європейської зони як передумови для розвитку мобільності громадян; формування і зміцнення інтелектуального, культурного, соціального та науково-технічного потенціалу країни; посилення міжнародної конкурентоспроможності вищої освіти в Україні, підвищення її престижності, утвердження виключної ролі ВНЗ у розвитку національних культурних цінностей [2, 3].

Сьогодні усі основні сфери діяльності ВНЗ потребують постійного надходження актуальної інформації. Кожен навчальний заклад повинен надавати як студентам, так і викладачам повну галузеву інформацію. Важливу функцію в цьому процесі виконує наукова бібліотека, зокрема у створенні довідкового апарату (за сучасних умов має два аспекти – інформування про видання на традиційних носіях та в електронній версії, а також про ресурси, до яких надається доступ в Інтернеті).

Зважаючи на завдання наукової бібліотеки Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, ми тісно

співпрацюємо з ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, що дає змогу формувати віртуальний корпоративний галузевий науково-інформаційний ресурс, який сприяє задоволенню фахових потреб освітян закладу в ефективному і повноцінному інформаційно-методичному забезпеченні. Упродовж шести років ми розробили та впровадили у практику діяльності Бібліотеки низку організаційно-управлінських документів та інструктивно-методичних матеріалів. Корисними і змістовними для нашої Бібліотеки є такі видання, як тематичні та персональні бібліографічні покажчики, газета «Шкільна бібліотека плюс», український реферативний журнал «Джерело», бібліографічні списки та бібліографічні огляди, друковані каталоги, бюлетені. Науковці ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського здійснюють групове та індивідуальне інформування провідних фахівців нашого університету. В Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини відкрито інтегровану спеціальність «педагог-бібліотекар» з ініціативи директора ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського Павли Іванівни Рогової.

Сьогодні змінюється уявлення про традиційний довідковий апарат бібліотеки, який охоплюватиме електронні каталоги і покажчики всіх документів, доступні через Інтернет, що дозволить читачам користуватися ними, не відвідуючи бібліотеки [1, 4].

Проведення Книгозбірною досліджень і розробка наукової теми мають сформувати нове бачення ролі фондів у науковій і навчальній діяльності університету, виробити нову їх структуру і визначити нові пріоритети комплектування, удосконалити повноту і якість відтворення фонду у пошукових системах. Це має сприяти підвищенню якості змісту, відповідності потребам користувачів, ефективності використання і якості зберігання фондів, визначенню раціонального обсягу фінансування на комплектування і досягненню максимальної ефективності використання коштів.

Важливим напрямом у комплектуванні єдиного бібліотечного фонду університету є встановлення довгострокових партнерських стосунків із видавничими і книгорозповсюджувальними установами України. Джерелами комплектування наукової бібліотеки УДПУ ім. Павла Тичини є: Міністерство освіти і науки України, видавничо-торгова фірма «Знання», «Центр навчальної літератури», «Університетська книга». Фонд формується за безпосередньої участі фахівців кафедр університету. Для задоволення освітніх

та дозвіллевих потреб користувачів Книгозбірня налічує у своїх фондах понад 346 898 примірників навчальної, наукової літератури, документів на електронних носіях.

Нині основним завданням розвитку наукової Бібліотеки є впровадження комп'ютерних технологій для забезпечення наукової, методичної та навчальної роботи університету повноцінною інформацією первинного та вторинного рівня як у традиційній формі, так і на електронних носіях й через електронні мережі, що дозволить отримати доступ до інформаційних ресурсів нашої країни та світу. У зв'язку з цим навесні 2007 р. було придбано АБІС «УФД–Бібліотека». Запровадження автоматизованих систем підвищить якість обслуговування, книговидачі та оборотність книжкового фонду. Модернізуючи Бібліотеку, ми дбаємо про створення ефективної системи бібліотечно-інформаційного обслуговування, яка неможлива без оновлення довідково-пошукового апарату, формування та використання фондів, постійного інформаційного моніторингу використання електронних ресурсів та послуг, змін інформаційних потреб читачів.

Єдина система обслуговування розподіленими бібліотечними фондами сприятиме виконанню основного стратегічного завдання – максимально повному задоволенню інформаційних потреб користувачів, забезпеченню навчальної і наукової роботи університету. У технології бібліотечно-інформаційного справи суттєвим чинником є використання нових носіїв інформації, доцільно збагачувати фонди Бібліотеки новими машинозчитуваними (електронними) носіями. Перспективним є створення електронної бібліотеки, до складу якої увійдуть електронні підручники та навчальні посібники, методичні рекомендації, пакети навчальних програм та інші електронні видання, необхідні для навчального процесу.

Основними напрямками розвитку наукової бібліотеки Уманського ДПУ ім. П. Тичини є:

- автоматизація всіх основних бібліотечних процесів (від замовлення до використання документів користувачами);
- надання доступу до локальних та віддалених баз даних;
- отримання реферативної та повнотекстової інформації в режимі он-лайн;
- формування та зберігання фонду електронних документів;
- поступова заміна традиційних (карткових) каталогів електронними;

- штрихове кодування фондів;
- упровадження єдиного формату бібліографічного запису для обміну інформацією.

Слід зауважити, що друковані й електронні документи будуть і надалі ефективно співіснувати у фондах наукових бібліотек, і в нашій зокрема. У фондах наукової бібліотеки УДПУ ім. Павла Тичини окреме місце посідають колекції документів, отриманих у подарунок:

- від бібліотеки Степана Пилиповича Бевзенка – 1 459 примірників;
- від бібліотеки М. Власенка – 852 примірники;
- від бібліотеки сім'ї Карпових – 1 076 примірників.

Бібліотека, використовуючи індивідуальні, групові та масові форми роботи, проводить із першокурсниками всіх факультетів денної форми навчання бібліотечно-бібліографічні заняття щодо сучасних методів бібліотечно-бібліографічної роботи, приділяє увагу проблемам, пов'язаним із пошуком і використанням інформації. На нашу думку, існує нагальна потреба у таких заняттях. У Книгозбірні також розроблено програму розвитку інформаційної культури користувачів. Остання проявляється у сукупності знань, умінь, навичок щодо пошуку, сприйняття та узагальнення інформації. Ці знання, уміння і навички мають світоглядний, загальнокультурний характер; спрямовані на розвиток особистості, розкриття її творчих здібностей і позитивних якостей. Як відомо, рівень інформаційної культури визначається вмінням правильно формулювати свої потреби в інформації, швидко її розшукувати, оцінювати, відбирати найактуальніше й ефективно його використовувати. Йдеться також про те, щоб студент педагогічного ВНЗ не тільки сам володів бібліотечно-бібліографічними навичками роботи з документами, а в майбутньому, прийшовши до школи як педагог, зміг навчити цьому своїх вихованців. Перед сучасними ВНЗ і науковими бібліотеками стоїть важливе завдання – створити умови, які дозволять користувачам самостійно орієнтуватися в масиві інформації, шукати власні шляхи вирішення завдань, спираючись на наявний досвід, нарощувати власний інтелектуальний потенціал в умовах інформаційного суспільства, збагачувати свою інформаційну культуру. Бібліотека систематично проводить книжкові виставки, як тематичні, так і

на допомогу навчальному процесу та науковій роботі, бере участь у міжнародних конференціях.

Виконанню наукових завдань сприяє і оптимальна структура Книгозбірні. Нині наукова бібліотека Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини складається з трьох відділів: відділ обслуговування, інформаційно-бібліографічний і відділ комплектування та обробки літератури. Відділ обслуговування комплектує навчально-методичною літературою 24 методичні кабінети. Постійно діє обслуговування читачів по МБА. Відділ бере участь у популяризації бібліотечно-бібліографічних знань, виховній роботі, організовує масову роботу зі студентами, яку неодноразово висвітлювала місцева преса. Працівники цього відділу розпочали підготовку формулярів для автоматизованого обслуговування читачів. Співробітники інформаційно-бібліографічного відділу з квітня 2007 р. розпочали створення електронної картотеки статей із періодичних видань у програмі «УФД-Бібліотека». Працівники відділу комплектування та обробки літератури працюють над створенням електронного каталогу бібліотечного фонду. Активна діяльність книгозбірні УДПУ ім. П. Тичини знаходить позитивний відгук у користувачів.

Враховуючи сучасні тенденції розвитку освіти, зокрема зростання конкуренції та ринку освітніх послуг, розширення дистанційної освіти, можна стверджувати, що інформаційна підтримка навчальних та наукових процесів ВНЗ бібліотекою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини є важливою частиною освітньої, наукової і культурної діяльності, яка забезпечує доступ до отримання знань, інформаційне обслуговування користувачів, створення належних умов для всіх з урахуванням різноманітного студентського середовища, підготовку освітніх програм для дистанційної форми навчання.

Згідно з цим, у Бібліотеці передбачено створення автоматизованого бібліотечного комплексу, автоматизованих робочих місць; вдосконалення довідкового апарату; забезпечення оперативного доступу користувачів до локальних, регіональних, національних і світових інформаційних ресурсів профільного змісту через мережі Інтранет/Інтернет.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Андрущенко, В.* Модернізація педагогічної освіти в контексті Болонського процесу / В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2004. – № 1. – С. 5–9.
2. *Антопольский, А. Б.* Системы метаданных в электронных библиотеках / Антопольский А. Б. // Науч. и техн. б-ки – 2002. – № 3. [Электронный ресурс]. – Электрон. дан. – Способ доступа: URL: http://gpntb.ru/win/ntb/ntb2002/3/f3_04.htm. – Загл. с экрана.
3. *Згуровський, М. З.* Болонський процес: головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України / Михайло Захарович Згуровський ; Нац. техн. ун-т України «КПІ». – К. : НТУУ «КПІ», 2006. – 544 с.
4. *Шрайберг, Я.* Автоматизация как новое научное направление в библиотечно-информационной области: десять главных принципов автоматизации / Я. Шрайберг // Науч. и техн. б-ки. – 2000. – № 2. – С. 5–11.

УДК 027.7:378

Н. Є. Сімоненко, *заступник завідувача бібліотеки Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського*

РОЛЬ БІБЛІОТЕКИ ВНЗ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ НОВОЇ ФОРМАЦІЇ

У статті висвітлені структура та діяльність бібліотеки МДУ ім. В. О. Сухомлинського, одними з головних завдань якої є формування національно свідомої інтелігенції, виховання духовності у молодій людині, збереження самобутності українського народу, що досягається активною культурно-просвітницькою роботою.

Ключові слова: *Миколаївський державний університет імені В. О. Сухомлинського, корпоративний каталог, цикл заходів, диспут, культурно-просвітницька робота, історичний досвід.*

У 2008 р. відзначив своє 95-річчя один із найстаріших вищих навчальних закладів на півдні України – Миколаївський державний університет імені В. О. Сухомлинського – провідний освітній, науково-методичний, культурно-просвітницький центр області та регіону. За час роботи університет підготував близько 50 тис. педагогічних працівників, серед яких – 20 заслужених вчителів